

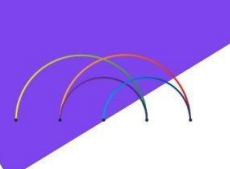
RAIN.BOW

RAISE AGAINST INTOLERANCE.
NEW BRIDGES ON THE WEB

#RainBowErasmusPlus

Stadiul actual cu privire la
competențele sociale și civice și
conștientizarea valorilor

Raport European

Introducere

În contextul în care naționalismul și xenofobia sunt în creștere în Europa, proiectul Rainbow are ca obiectiv principal să promoveze incluziunea socială și valorile pozitive ale UE prin introducerea în școli a educației și metodelor non-formale. Proiectul va crea o comunitate eterogenă ce va fi instruită să deruleze campanii a Valorilor Europene de promovare a empatiei și înțelegerii.

Datorită abordării Rainbow, fiecare grup țintă a proiectului (profesori și elevi din învățământul secundar) va putea interioriza conceptele și strategiile necesare pentru a putea promova valorile comune și competențele civice.

Acest raport se bazează pe rezultatele a două studii ce au fost derulate în intervalul Mai-Septembrie 2020, în Belgia, Bulgaria, Franța, Italia, România și Spania.

Aceste studii se adresează profesorilor din învățământul secundar și elevilor cu vârste între 12 și 19 ani.

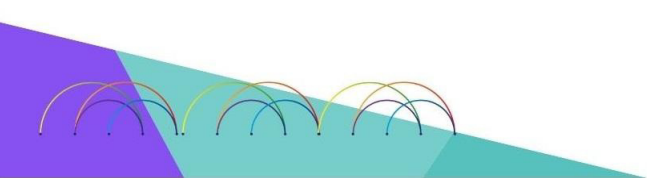
Aceste studii urmăreau printre altele să analizeze:

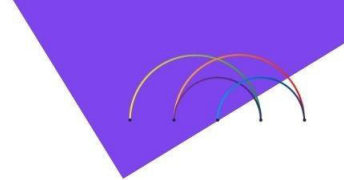
- Gradul de conștientizare al profesorilor cu privire la caracteristicilor proceselor media
- Nevoile profesorilor cu privire la suportul metodologic și materialele de predare
- Cunoștințele și competențele profesorilor referitoare la educația civică
- Cunoștințele profesorilor referitoare la conexiunea dintre conștientizarea civică și discursul instigator la ură și intoleranța
- Percepția elevilor asupra prejudecăților, competențelor civice, mediilor de socializare, ...
- Nevoile elevilor de materiale

În cadrul acestor studii s-au colectat 1741 de răspunsuri la nivel european (254 de la profesori și 1487 de la elevi).

Prezentul raport urmărește stabilirea unei imagini cuprinzătoare a nevoilor, percepțiilor și a gradului de conștientizare a profesorilor și elevilor din Belgia, Bulgaria, Franța, Italia, România și Spania. De asemenea, acesta include și o analiză a metodologiei non-formale și a instrumentelor aplicabile pentru instruirea privind educația civică, alfabetizarea media și gândirea critică, în școlile din învățământul secundar.

“Sprijinul Comisiei Europene pentru realizarea acestei publicații nu constituie o aprobare a conținutului, acesta reprezentând doar opiniile autorilor, iar Comisia nu vor fi responsabilă pentru nicio utilizare a informațiilor prezentate.”

Cuprins

Partea 1/ Percepția profesorilor din învățământul secundar asupra educației sociale și civice și asupra proceselor media4

Educația civică și socială în Europa 4

1. Subiecte abordate de educația civică și socială în Europa..... 4
2. Măsura în care este suficientă educația civică și socială furnizată elevilor din învățământul secundar..... 5
3. Punctele forte ale educației sociale și civice..... 6
4. Posibile îmbunătățiri ale educației sociale și civice 6
5. Percepția profesorilor cu privire la conexiunile dintre conștientizarea civică și discursul instigator la ură 7

Utilizarea în scop personal și profesional a mediilor de socializare de către profesorii din învățământul secundar..... 7

Percepția profesorilor din învățământul secundar asupra mediilor de socializare și proceselor acestora 9

1. Beneficiile mediilor de socializare din punct de vedere al profesorilor 9
2. Percepția profesorilor asupra conexiunilor dintre mediile de socializare și discursul instigator la ură 10
3. Alfabetizarea media, un posibil răspuns pentru a contracara efectele negative ale mediilor de socializare? 10

Nevoile profesorilor din învățământul secundar referitoare la suport metodologic și materiale de predare necesare pentru a putea aborda aspecte de educație civică și socială cu elevii..... 11

1. Stadiul actual privind instrumentele/instruirea existentă, necesare pentru a aborda atât probleme civice și sociale cât și probleme privitoare la discursul instigator la ură și la știrile false 11
2. Unele materiale care ar putea să corespundă nevoilor profesorilor 12

Partea 2/ Percepția elevilor din învățământul secundar cu privire la prejudecăți, toleranță, competențe civice, medii de socializare 14

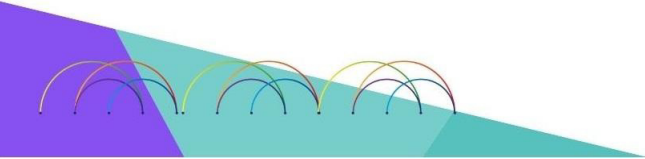
Percepția elevilor asupra competențelor civice și sociale 14

1. Un bun cetățean: ce înseamnă acest lucru pentru elevi?..... 14
2. Gradul de conștientizare a elevilor cu privire la competențele sociale și civice 14
3. Sugestiile elevilor privind îmbunătățirea educației sociale și civice 15

Experiența elevilor și percepția asupra discriminării 17

1. Ai experimentat vreodată o situație în care ai fost discriminat/ă (tratat/ă pe nedrept) sau ai fost martor(ă) la o situație de discriminare a unei persoane?..... 17
2. De ce unii oameni îi discriminează pe alții? 18

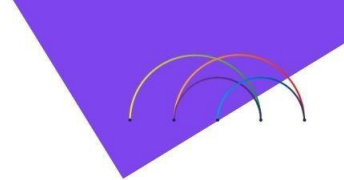
Experiența elevilor cu mediile de socializare, știrile false și conținutul violent 18

1. Utilizarea de către elevi a mediilor de socializare 18
-

2. Experiența elevilor cu știrile false, discursurile instigatoare la ură și discriminarea	20
Gradul de conștientizare al elevilor cu privire la caracteristicile proceselor media în era digitală	21
Anexe.....	22
Profesori.....	22
Elevi	23

Partea 1/ Percepția profesorilor din învățământul secundar asupra educației sociale și civice și asupra proceselor media

Educația civică și socială în Europa

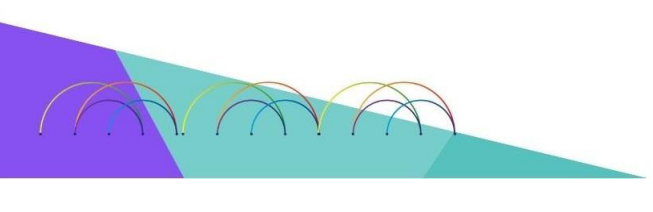
1. Subiecte abordate de educația civică și socială în Europa

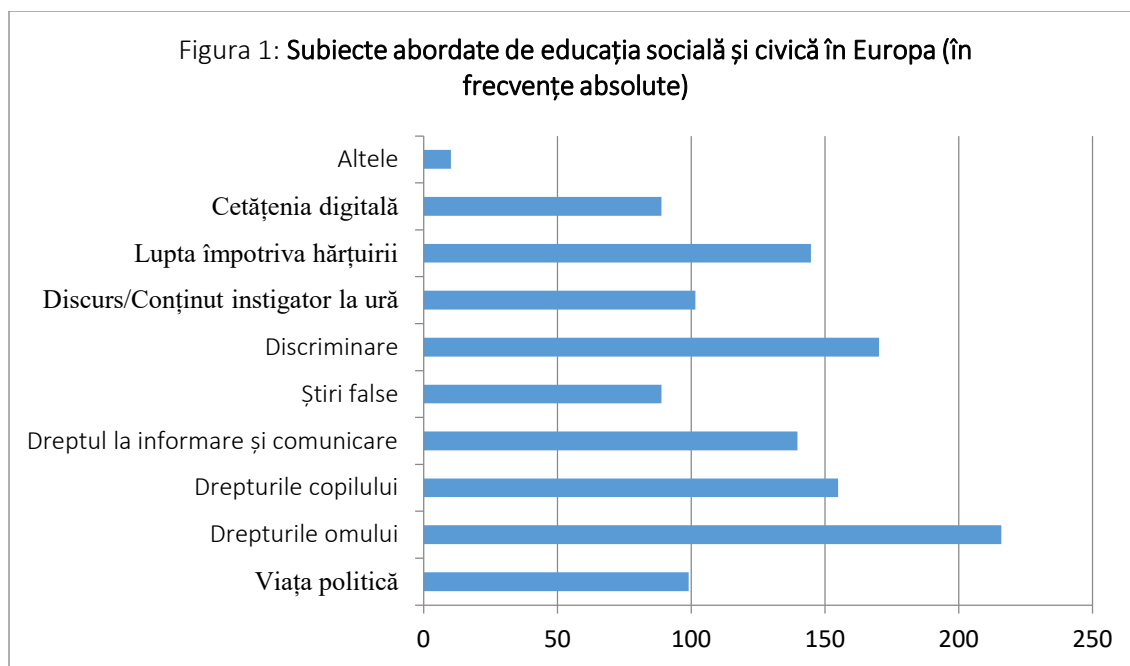
Situația educației civice și sociale la nivelul învățământului secundar diferă destul de mult, de la o țară la alta. În unele țări, precum Franța și Italia, educația civică și socială este obligatorie. În Franța *Educația morală și civică* este o disciplină obligatorie. Aceasta este predată de către profesorii de istorie, geografie și alți profesori, în funcție de conținutul abordat. În Italia, educația civică și socială nu a constituit o disciplină obligatorie până în acest an școlar. Acum este obligatorie și reprezintă o disciplină transversală la toate activitățile didactice.

În alte țări, cum ar fi Spania și Italia, educația civică și socială este obligatorie sau opțională, în funcție de decizia școlii. În Spania, fiecare Comunitate Autonomă are posibilitatea de a crea sau reglementa curriculum educațional care să fie aplicat în școli. Majoritatea comunităților au stabilit unele linii directoare de urmat sau unele recomandări, dar permit școlilor, sau chiar profesorilor, să predea educația civică și socială așa cum consideră ei mai potrivit. În România, educația civică, educația socială și alte discipline (cu rol în formarea competențelor civice și sociale) sunt obligatorii sau opționale (în funcție de decizia școlilor).

În Belgia situația este, de asemenea, diferită. Belgia nu are o tradiție elaborată a educației pentru cetățenie. Abia foarte recent, în 2018, Parlamentul Flamand a aprobat șaisprezece competențe cheie, în cadrul cărora trebuiau formulate noile obiective educaționale și în care obiectivele educației pentru cetățenie au devenit realizabile și evaluabile. Deși guvernul a decis cu privire la obiectivele ce trebuie realizate, școlile decid cum vor atinge aceste obiective. Educația civică și socială poate fi predată separat sau prin intermediul altor discipline.

În Bulgaria, educația socială și civică este introdusă ca disciplină separată numai în clasele a XI-a și a XII-a. În clasele inferioare, începând cu învățământul primar, este integrată interdisciplinar în materiile din domeniul: Științe sociale și educație civică. Acest domeniu cuprinde diferite discipline din curriculum, cum ar fi Istorie, Geografie etc., iar la clasele primare educația civică și socială este inclusă în materii integrate precum „Lumea înconjurătoare” și „Omul și societatea”.

Profesorii au fost întrebați ce subiecte sunt abordate în educația civică din țara lor. La nivel european, subiectele cele mai abordate în cadrul educației sociale și civice, în țările partenere, sunt legate de *drepturile omului* (85% din răspunsurile colectate), *discriminare* (65%) și *drepturile copilului* (61%).

Dimpotrivă, cele mai puțin abordate subiecte sunt cele legate de alfabetizarea media, cum ar fi *cetățenia online* (35%), *știrile false* (35%) și *conținutul instigator la ură* (40%).

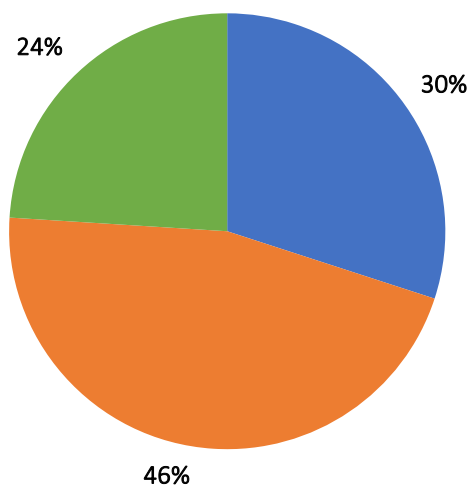
Subiectele legate de viața politică din țara respectivă sunt și ele în partea de jos a listei subiectelor abordate (39%). Referitor la acest subiect, situația este diferită în Italia, unde viața politică este al doilea cel mai abordat subiect în educația civică și socială și în Belgia, unde este al treilea.

2. Măsura în care este suficientă educația civică și socială furnizată elevilor din învățământul secundar

Estimarea măsurii în care este suficientă educația civică și socială este oarecum echilibrată. Aproape jumătate dintre respondenți consideră că educația civică și socială este într-o oarecare măsură suficientă (46%). 30% consideră că nu este suficientă, iar 24% consideră că este suficientă. Scorul mediu este de 5.79 din 10. Faptul că doar jumătate dintre respondenți consideră că educația civică și socială este suficientă sugerează necesitatea unor îmbunătățiri.

Profesorii francezi sunt cei mai negativi, deoarece 8 din 10 (78%) profesori au selectat un scor între 1 și 4, pe o scală de la 1 la 10. Procentul profesorilor din țările participante care au selectat un scor scăzut este sub 50%, cu profesorii din Spania (44%) și cei din Italia (25%) aflându-se pe locurile doi și, respectiv, trei.

Figura 2: Măsura în care educația civică și socială este suficientă

3. Punctele forte ale educației sociale și civice

Când au fost întrebați despre punctele forte ale educației sociale și civice actuale, profesorii au sugerat mai multe posibile îmbunătățiri decât puncte forte. Acest lucru este destul de logic, întrucât răspunsurile la întrebarea „Credeți că educația civică și socială este suficientă?”, arată că doar 24% dintre profesori consideră că este suficientă.

Cu toate acestea, mai mult de jumătate dintre respondenți (55%) subliniază că educația socială și civică reprezintă o oportunitate pentru elevi să învețe cum să dezbată, să își exprime și susțină propriile opinii, folosind argumente corespunzătoare. Educația civică și socială reprezintă, de asemenea, o bună oportunitate pentru elevi de a-și exprima creativitatea și de a învăța cum să își folosească libertatea de exprimare. Unii profesori au menționat, de asemenea, că educația socială și civică abordează subiecte accesibile (pentru elevi și profesori) și că acest lucru este un punct forte. Natura sa transversală și rolul său în sensibilizarea față de valorile democratice, cum ar fi respectul pentru celălalt, anti-discriminarea sau combaterea hărțuirii sunt, de asemenea, menționate ca puncte forte actuale.

4. Posibile îmbunătățiri ale educației sociale și civice

Posibilele îmbunătățiri propuse de către profesori sunt de diferite tipuri. 28% dintre respondenți au sugerat ca posibilă îmbunătățire implementarea unei abordări mai practice. Profesorii consideră că educația socială și civică ar trebui să implice experiențele personale ale elevilor și studii de caz reale. O abordare teoretică ar putea să nu atragă atenția elevilor, în timp ce utilizarea propriilor experiențe și, astfel, plasarea educației sociale și civice în viața lor de zi cu zi, le-ar permite să se implice cu adevărat în subiect.

O altă posibilă îmbunătățire indicată de respondenți (în special de către profesorii din Franța și Spania) este alocarea unui timp mai mare și a mai multor resurse pentru această disciplină. Respondenții au

afirmat că sunt conștienți de importanța educației sociale și civice, dar că nu au avut niciodată timp suficient să se concentreze cu adevărat asupra ei.

12% dintre respondenți au propus implementarea fie o unei strategii de educație socială și civică la nivel de școală, fie a unei mai mari transversalități. Profesorii au menționat faptul că educația socială și civică ar putea avea un impact asupra fiecărui aspect al vieții noastre de zi cu zi, pentru a explica transversalitatea acesteia. O abordare transversală a educației sociale și civice în școli ar însemna introducerea educației sociale și civice în fiecare disciplină în loc să îi dedice un anumit timp sau disciplină.

Respondenții au subliniat, de asemenea, necesitatea unor formări specializate (8%) și materiale (8%) privind educația socială și civică, care ar permite profesorilor să se simtă mai pregătiți și competenți să se ocupe de aceasta. O altă posibilă îmbunătățire indicată de profesori o constituie implicarea unor specialiști din afara școlii, cum ar fi jurnaliști, oameni de știință sau martori (supraviețuitori ai holocaustului, de exemplu) în timpul lecțiilor de educație socială și civică.

5. Percepția profesorilor cu privire la conexiunile dintre conștientizarea civică și discursul instigator la ură

42% dintre profesori sunt de acord parțial cu afirmația conform căreia educația socială și civică poate aborda discursurile online instigatoare la ură, iar 35% sunt total de acord. Pe de altă parte, 23% dintre respondenți nu sunt de acord. Scorul mediu acordat este de 6,03 din 10. Aceasta înseamnă că legătura dintre conștientizarea civică și discursul online instigator la ură nu este atât de evidentă pentru profesori.

Utilizarea în scop personal și profesional a mediilor de socializare de către profesorii din învățământul secundar

Când au fost întrebați ce rețele de socializare utilizează, profesorii au indicat că rețelele pe care le folosesc cel mai mult sunt Whats'app (49% dintre profesori îl folosesc *Foarte des*), Youtube (30%), Facebook (28%) și Messenger (19 %). Pe de altă parte, rețelele pe care le folosesc cel mai puțin sunt Twitter (72% nu îl folosesc niciodată), Discord (72%), Vimeo (70%) și LinkedIn (60%).

Combinând răspunsurile de *Niciodată* și *Rar*, se poate trage concluzia că Vimeo (procent cumulativ de 89%) este cea mai puțin utilizată rețea. Pe de altă parte, combinând categoriile *Adesea* și *Foarte des*, Youtube (78%) apare ca cea mai utilizată rețea de socializare.

În continuare sunt analizate motivele personale pentru care profesorii folosesc mediile de socializare:

Pentru a comunica cu familia și prietenii: În acest scop, de departe cel mai des utilizate rețele de socializare sunt cele două aplicații de mesagerie Whats'app (70% din răspunsurile date) și Messenger (41%). Facebook este al treilea pe acest clasament, acumulând 41% dintre răspunsurile date. Celelalte rețele sociale sunt rareori folosite în acest scop.

Pentru a partaja conținut: Whats'app (48%) și Facebook (44%) sunt cele mai utilizate pentru partajarea de conținut, urmate de Instagram (27%) și Youtube (26%).

Pentru a viziona filme: Este de înțeles că cea mai cunoscută și mai reușită platformă video online, Youtube, este cea mai utilizată pentru vizionarea de videoclipuri, acumulând 87% dintre răspunsurile date. Este urmată de Facebook (27%) și Vimeo (11%).

Pentru a se informa: Facebook (44%) și Youtube (37%) se remarcă drept cele mai utilizate platforme, de către profesori, pentru a se informa. Celelalte platforme, cu excepția Discord și Vimeo, sunt folosite la aproximativ 15% fiecare.

Pentru a se exprima: Whats'app (46%) și Facebook (43%) sunt platformele pe care profesorii le folosesc cel mai mult pentru a se exprima, urmate de Messenger (19%) și Instagram (22%).

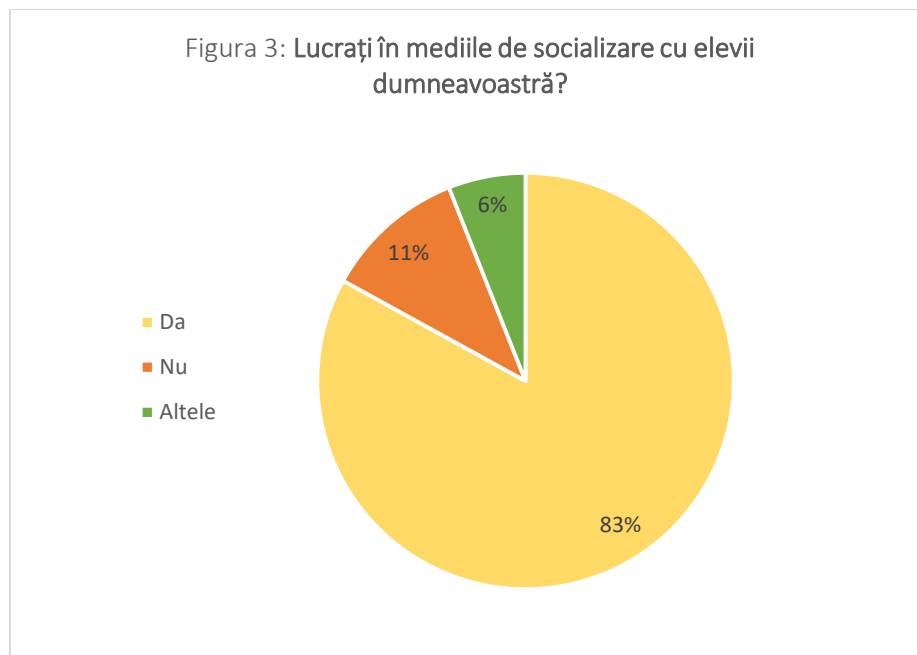
Timp liber: Din nou, Facebook (52%) și Youtube (42%) conduc lista celor mai utilizate platforme pentru petrecerea timpului liber. Acestea sunt urmate de Instagram (27%) și Whats'app (17%).

În ceea ce privește folosirea platformelor de socializare în scop profesional, este important de menționat că 40% dintre profesorii respondenți au declarat că nu le folosesc. Restul folosesc mediile de socializare pentru a partaja conținut educațional cu elevii (41%), pentru a interacționa cu ei (39%) și pentru a lucra cu ei (37%). Această distribuție a răspunsurilor arată că motivele utilizării rețelelor sociale sunt destul de uniform distribuite între profesori și că niciunul dintre motive nu este semnificativ mai important decât celelalte. Cu toate acestea, trebuie să luăm în considerare faptul că acest sondaj a fost lansat într-un context special din cauza crizei Covid-19. Într-adevăr, multe școli au fost închise și învățământul la distanță a fost implementat în multe țări. E foarte probabil ca această situație să fi avut o influență asupra numerelor prezentate.

Youtube (39%), Whats'app (33%) și Facebook (32%) sunt cele trei platforme pe care profesorii le folosesc cel mai mult pentru a partaja conținut educațional. Platformele de mesagerie sunt cele mai utilizate pentru comunicarea cu elevii lor. Whats'app acumulează 33% și Messenger 32%. Aceasta înseamnă că profesorii folosesc cam aceleași medii de socializare atât în scop personal cât și profesional.

Când au fost întrebați dacă derulează, împreună cu elevii lor, activități educaționale referitoare la rețelele de socializare, 83% dintre profesorii întrebați au răspuns afirmativ, în timp ce 11% nu lucrează deloc pe astfel de probleme legate de mediile de socializare. Acești 11% sunt un procent disproporționat de profesori cu mai mult de 20 de ani de experiență didactică, care nu folosesc regulat rețelele sociale în viața lor privată: 42% dintre toți profesorii participanți au mai mult de 20 de ani de experiență, 64% dintre profesorii din această categorie nu derulează, cu elevii lor, activități educaționale referitoare la rețelele de socializare. Doar profesorii români au răspuns la această întrebare cu *Da* în procent de 100%, în timp ce 73% până la 86% dintre profesorii din celelalte țări au răspuns afirmativ. Singura excepție este Franța, unde doar 50% dintre profesori au răspuns că lucrează pe astfel de teme cu elevii lor.

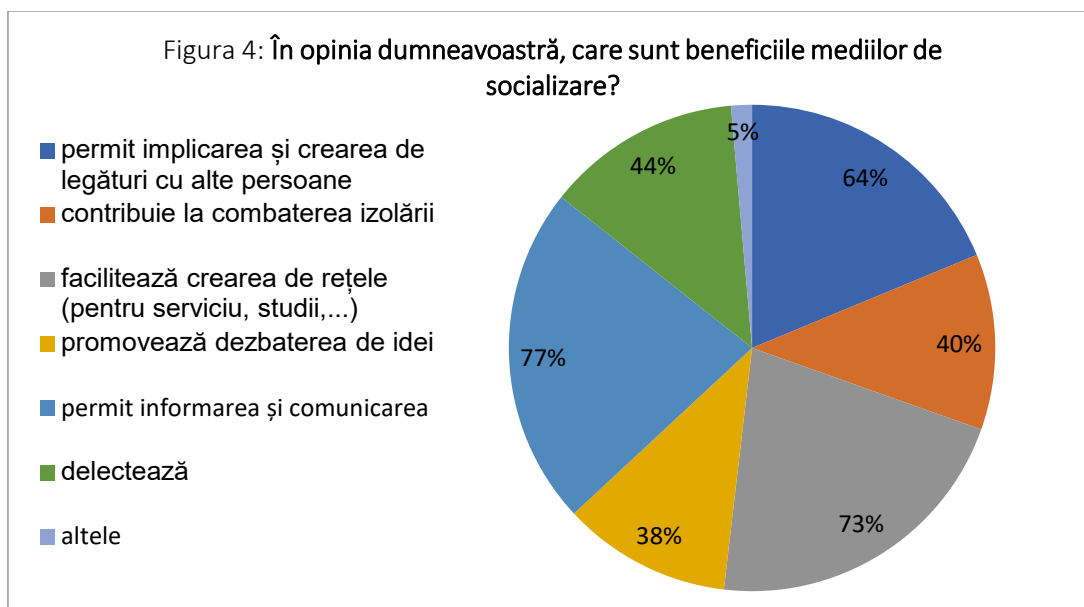

Percepția profesorilor din învățământul secundar asupra mediilor de socializare și proceselor acestora

1. Beneficiile mediilor de socializare, din punctul de vedere al profesorilor

Primul beneficiu perceput de profesori este că mediile de socializare sunt surse de informare și instrumente de comunicare (77% din răspunsurile date). Apoi, profesorii consideră că rețelele sociale pot ajuta la crearea de rețele utile (73%) și le permit utilizatorilor să se implice și să fie conectați cu alți utilizatori (64%). Într-un procent relativ egal au fost selectate de către profesori celelalte posibile beneficii: capacitatea mediilor de socializare de a oferi divertisment (44%), combaterea izolării (40%) și promovarea dezbaterii de idei (38%).

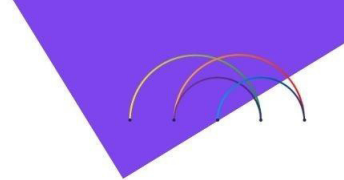

2. Percepția profesorilor asupra conexiunilor dintre mediile de socializare și discursul instigator la ură

75% dintre profesori au fost de acord cu faptul că mediile de socializare facilitează răspândirea de știri false și conținut violent. Principalele motive identificate pentru această corelație sunt *instantaneitatea conținutului partajat și a reacțiilor la acesta* (74%) și *anonimatul interacțiunilor* din rețelele de socializare (73%). *Numărul mare de utilizatori* ai rețelelor de socializare (52% dintre răspunsurile date) și *efectul de cutie de rezonanță* (49%) au fost identificate ca fiind motive mai puțin importante, dar totuși importante pentru efectele rețelelor de socializare asupra diseminării de știri false și conținut violent. *Standardizarea profilurilor și a conținutului* pe rețelele de socializare au acumulat doar 20% dintre răspunsurile date. Este important de remarcat faptul că profesorii francezi se diferențiază deoarece 22% dintre ei nu au fost de acord cu faptul că mediile de socializare facilitează răspândirea discursurilor instigatoare la ură. Când au fost întrebați despre impactul negativ al utilizării rețelelor sociale asupra vulnerabilității elevilor, majoritatea profesorilor a fost de acord că acestea au avut un impact negativ asupra elevilor lor. Într-adevăr, 60% dintre profesori consideră că rețelele sociale permit diseminarea conținuturilor violente și a discursurilor instigatoare la ură. Nefericirea și excluderea par a fi mai puțin identificate ca posibile efecte negative. Acest lucru poate fi legat de faptul că punctele forte ale mediilor de socializare, indicate de profesori, sunt legate de faptul că le permit elevilor să comunice și să creeze rețele.

3. Alfabetizarea media, un posibil răspuns pentru a contracara efectele negative ale mediilor de socializare?

Peste 50% dintre profesorii respondenți estimează că educația media a elevilor lor nu este deloc suficientă pentru a contracara efectele negative ale rețelelor de socializare, ceea ce poate fi o surpriză având în vedere că doar 2% dintre profesori au propus alfabetizarea media ca posibilă îmbunătățire a

educației civice și sociale actuale. 40% au estimat-o ca fiind oarecum suficientă, în timp ce doar 7% au estimat că educația media a elevilor este suficientă.

Nevoile profesorilor din învățământul secundar referitoare la suport metodologic și materiale de predare necesare pentru a putea aborda aspecte de educație civică și socială cu elevii

1. Stadiul actual privind instrumentele/instruirea existentă, necesare pentru a aborda atât probleme civice și sociale cât și probleme privitoare la discursul instigator la ură și la știrile false

27% dintre profesori consideră că nu sunt suficient de pregătiți și instruiți pentru a lucra cu elevii lor pe probleme civice și sociale. 28% consideră că nu sunt suficient de echipați și instruiți pentru a lucra pe teme referitoare la discursurile online instigatoare la ură și la știrile false. De asemenea, 45% dintre profesori consideră că sunt oarecum suficient de pregătiți și instruiți pentru a lucra pe probleme civice și sociale și 43% pentru a lucra pe probleme referitoare la discursurile online instigatoare la ură și la știrile false. Aceasta înseamnă că mai mult de 70% dintre profesori (procentul cumulat de răspunsuri date în categoriile *Insuficient* și *Oarecum suficient*, pentru fiecare subiect) ar avea nevoie de o pregătire specifică pentru fiecare subiect, pentru a fi pregătiți în a le aborda cu elevii.

Distribuția răspunsurilor date la întrebarea dacă materialele și resursele sunt suficiente, este ușor diferită: în timp ce 43% dintre respondenți afirmă că materialele și instrumentele respective nu sunt suficiente, aproape jumătate dintre profesori au declarat că acestea sunt oarecum suficiente. Doar 17% dintre profesori au considerat că materialele și resursele lor sunt absolut suficiente.

Aceste cifre indică faptul că profesorii ar putea fi puțin mai pregătiți și mai instruiți să lucreze pe aceste subiecte, decât sunt materialele și resursele lor adaptate la această activitate. Prin urmare, nevoia de materiale și resurse este mai mare.

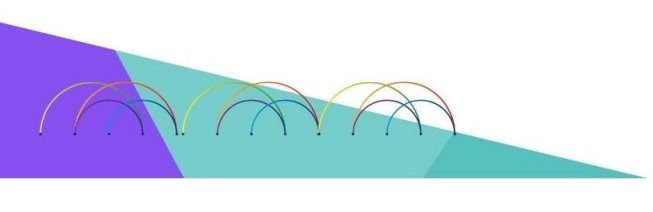
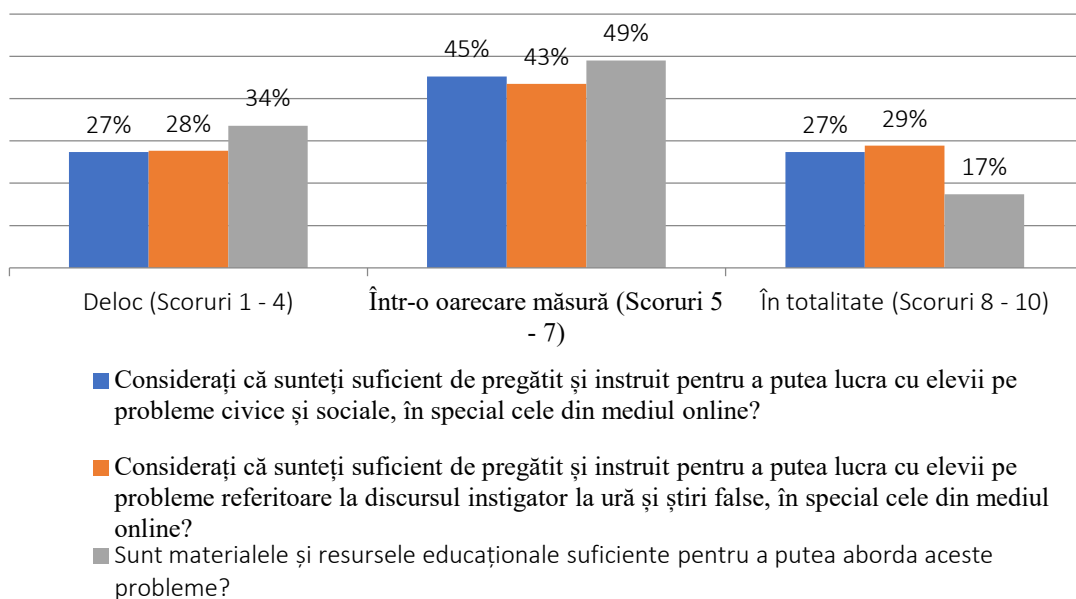
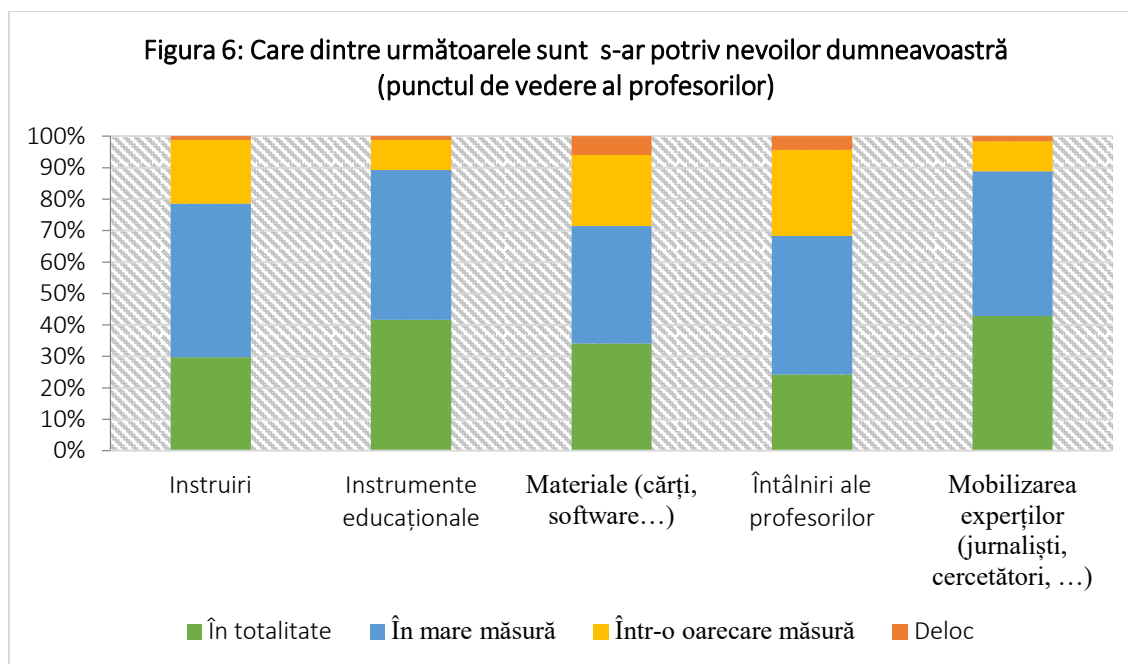

Figura 5: În ce măsură sunt suficiente instrumentele/pregătirea pentru educația civică și socială

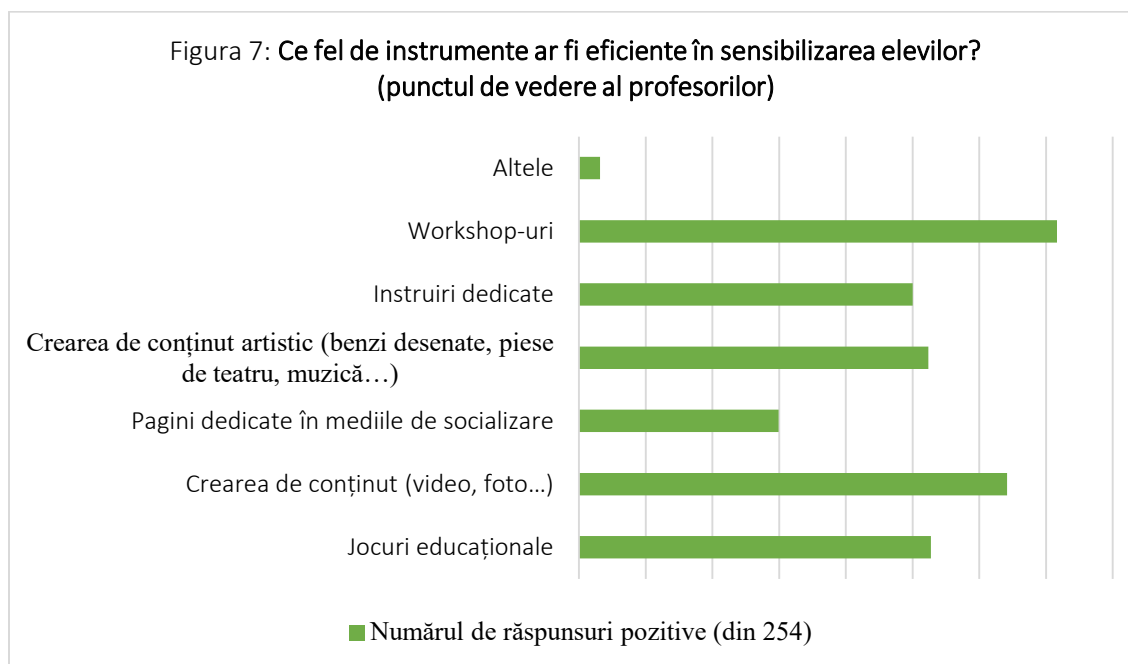

2. Unele materiale care ar putea să corespundă nevoilor profesorilor

La întrebarea ce ar putea corespunde nevoilor lor, 88% dintre profesori (41% sunt total de acord și 47% sunt de acord în mare măsură) estimează că mai multe *instrumente educaționale* ar corespunde nevoilor lor. 78% dintre profesori au considerat necesare organizarea de *instruiri dedicate*, iar organizarea de *întâlniri între profesori* au obținut 68%. O opțiune care nu a fost oferită în întrebările anterioare, dar a primit cel mai mare scor în cadrul acestei întrebări o reprezintă *mobilizarea experților* (89%).

La întrebarea despre ce tip de instrumente educaționale ar putea fi utile pentru a sensibiliza elevii în educația socială și civică, majoritatea răspunsurilor date au fost legate de *organizarea de workshop-uri* pe astfel de probleme (72%). Urmează *crearea de conținut digital*, cum ar fi videoclipuri și fotografii (64%), *jocuri educaționale* (53%), *crearea de conținut artistic* (52%) și *instruiri dedicate* (50%).

Partea 2/ Percepția elevilor din învățământul secundar cu privire la prejudecăți, toleranță, competențe civice, medii de socializare

Percepția elevilor asupra competențelor civice și sociale

1. Un bun cetățean: ce înseamnă acest lucru pentru elevi?

Majoritatea comportamentelor care au fost enumerate în chestionarul RAINBOW au primit scoruri pozitive. Ca model general, putem spune că tinerii au încredere în instituțiile lor politice doar într-o oarecare măsură și nu consideră *cauzele politice* și *votul* ca fiind importante, spre deosebire de problemele care le afectează viața în mod direct - cum ar fi cele referitoare la comunitatea și familia lor. Într-adevăr, 78% dintre respondenți consideră că este important sau foarte important *să se asigure prosperitatea financiară a familiei*.

Elevii consideră de asemenea ca fiind foarte importante, pentru a fi un bun cetățean: *respectarea drepturilor altora de a avea propriile opinii* (aproximativ 73% dintre elevi consideră că este foarte important sau important), *cunoașterea drepturilor omului* (74%) și *depunerea de eforturi personale pentru protejarea resurselor naturale* (76%). Alte tipuri de comportament menționate ca fiind foarte importante includ: *învățarea despre istoria țării* (66%), *respectarea întotdeauna a legii* (73%) și *munca susținută* (73%). Comportamentele legate de solidaritate sunt, de asemenea, considerate importante pentru a fi un bun cetățean: 74% dintre elevi consideră că este foarte important sau important *să ajute oamenii care trăiesc în condiții mai puțin favorabile*, 62% consideră că este foarte important sau important *să participe la activități în beneficiul comunităților locale*.

În partea opusă a scalei se află: *aderarea la un partid politic*, care a acumulat 62% voturi negative (deloc important sau nu foarte important) și *angajarea în discuții politice* cu 62% voturi negative. *Urmărirea problemelor politice în mass-media* a primit un feedback ambivalent - deși 45% dintre respondenți consideră că nu este deloc importantă sau nu foarte importantă. Rezultatele din Belgia sunt foarte reprezentative, întrucât *calitatea de membru al unui partid politic* este considerată a fi deloc importantă de peste 90% dintre elevi, iar *angajarea în discuții politice* a primit un vot negativ de la 85% dintre elevi.

2. Gradul de conștientizare a elevilor cu privire la competențele sociale și civice

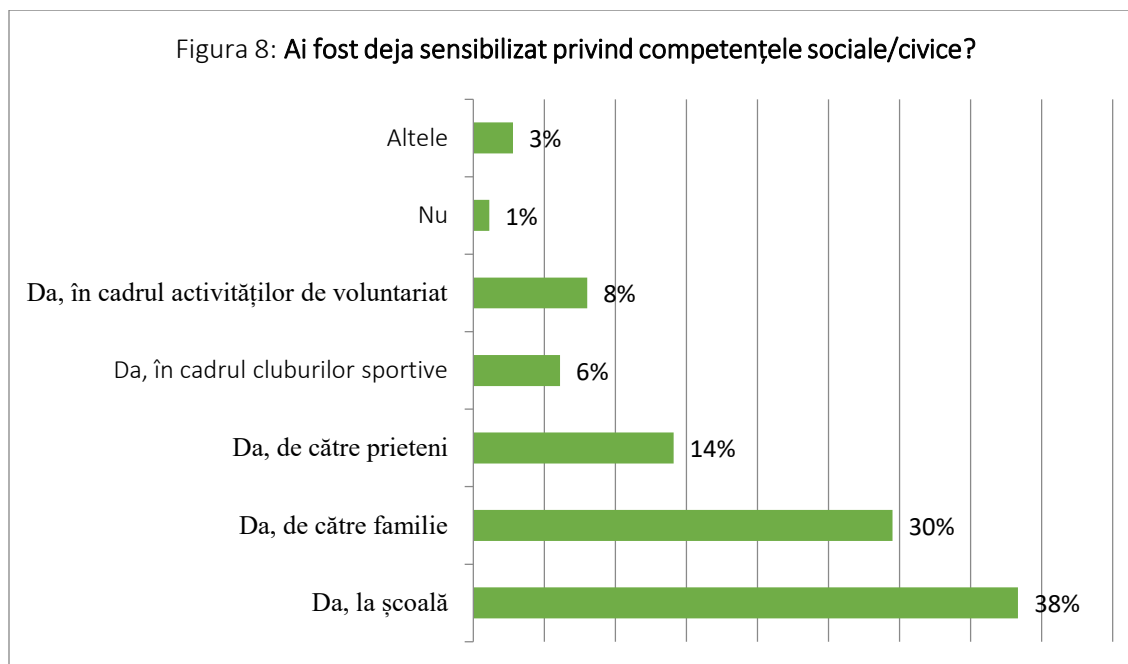
Așa cum este definit în Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului din 18 decembrie 2006 privind competențele cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (2006/962 / CE): competențele sociale și civice includ competențe personale, interpersonale și interculturale, precum și toate formele de comportament, care oferă individului posibilitatea de a participa în mod constructiv și eficient la viața socială și în câmpul muncii, în mod special, posibilitatea de a rezolva conflicte, dacă este necesar, în societățile din ce în ce mai diversificate. Competențele civice înzestrează individul pentru a participa în mod activ la viața civilă, bazată pe cunoașterea conceptelor și structurilor sociale și politice, și pe angajarea la o participare democratică și activă.

O majoritate importantă a elevilor (75%) consideră că este absolut necesar să educăm tinerii cu privire la competențele sociale și civice. În plus, doar 1% dintre aceștia au declarat că nu au fost sensibilizați la

aceste competențe, în timp ce restul au fost sensibilizați în contexte diferite. Majoritatea dintre ei au fost sensibilizați la *școală* (38%) și în *familie* (30%), în timp ce *prietenii* joacă, de asemenea, un rol deloc neglijabil (14%). *Activitățile de voluntariat* (8%) și *cluburile sportive* (6%) s-au clasat pe ultimul loc. Elevii au mai menționat și alte medii precum *cercetașii* sau diferite forme de *educație religioasă*.

Este important de menționat că familia joacă cel mai important rol în Bulgaria, în timp ce școala este pe primul loc în Franța, România, Belgia, Spania și Italia. În Bulgaria, 72,9% dintre elevi declară că au fost sensibilizați de familie, iar școala este pe locul doi cu 64,6%. Faptul că aproximativ 35% dintre respondenții din Bulgaria nu au indicat școala ca un factor sensibilizator pentru competențele sociale și civice, este un indicator expresiv, care necesită atenție.

Chiar dacă majoritatea elevilor consideră ca fiind importante competențele sociale și civice și majoritatea a urmat un fel de educație socială și civică, 18% dintre aceștia consideră că a fost fie inutil, fie nu știu dacă a fost util. Ceilalți 82% au învățat, printre altele, să înțeleagă mai bine situațiile discriminatorii (37%), cum să se protejeze mai bine pe ei și pe ceilalți (25%) sau cum să încerce să evite astfel de situații (20%).

3. Sugestiile elevilor privind îmbunătățirea educației sociale și civice

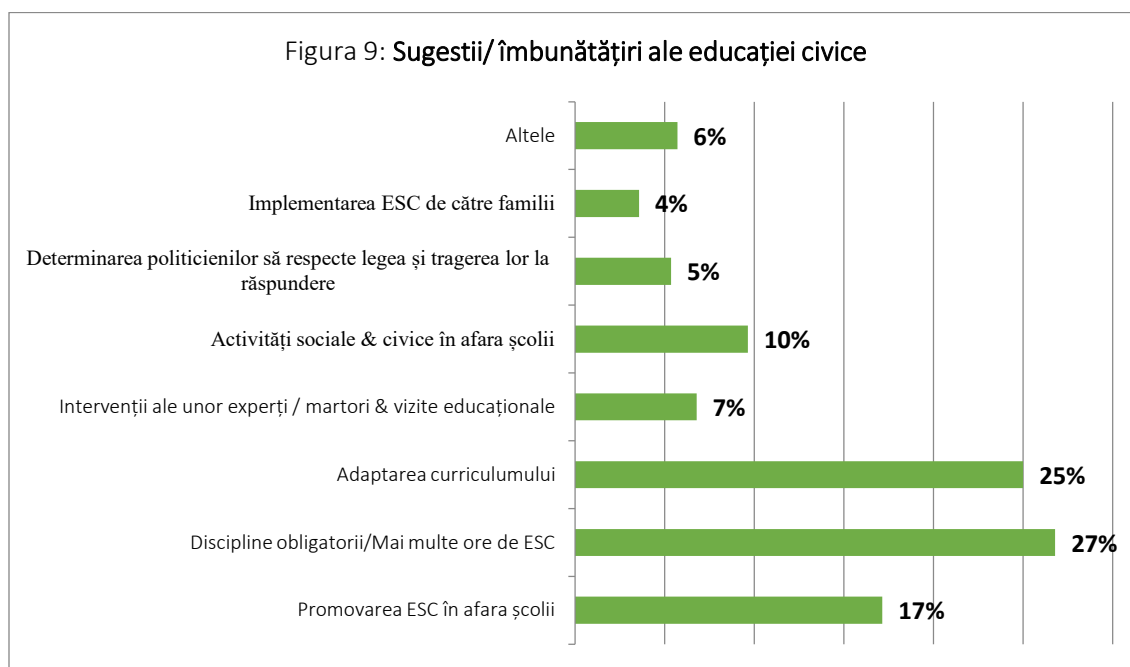
Conform răspunsurilor elevilor, cel mai mare punct forte al educației sociale și civice (ESC) actuale este acela că le permite tinerilor să învețe cum să fie toleranți și, astfel, să trăiască mai bine împreună în societate (34% din răspunsurile date cu privire la punctele forte actuale). Alți 20% dintre respondenți au mers într-o direcție similară, afirmând că tinerii, datorită educației sociale și civice, ar putea învăța să-i respecte pe ceilalți și opiniile lor.

14% dintre elevi consideră, de asemenea, că educația socială și civică le permite să înțeleagă mai bine care sunt drepturile și obligațiile lor. Când au fost întrebați despre propriile sugestii și idei pentru îmbunătățirea educației sociale și civice, majoritatea elevilor care au răspuns la această întrebare (555 (= 66%) dintr-un total de 835 de răspunsuri colectate) nu au avut nicio idee sau au declarat doar că nu doresc să răspundă.

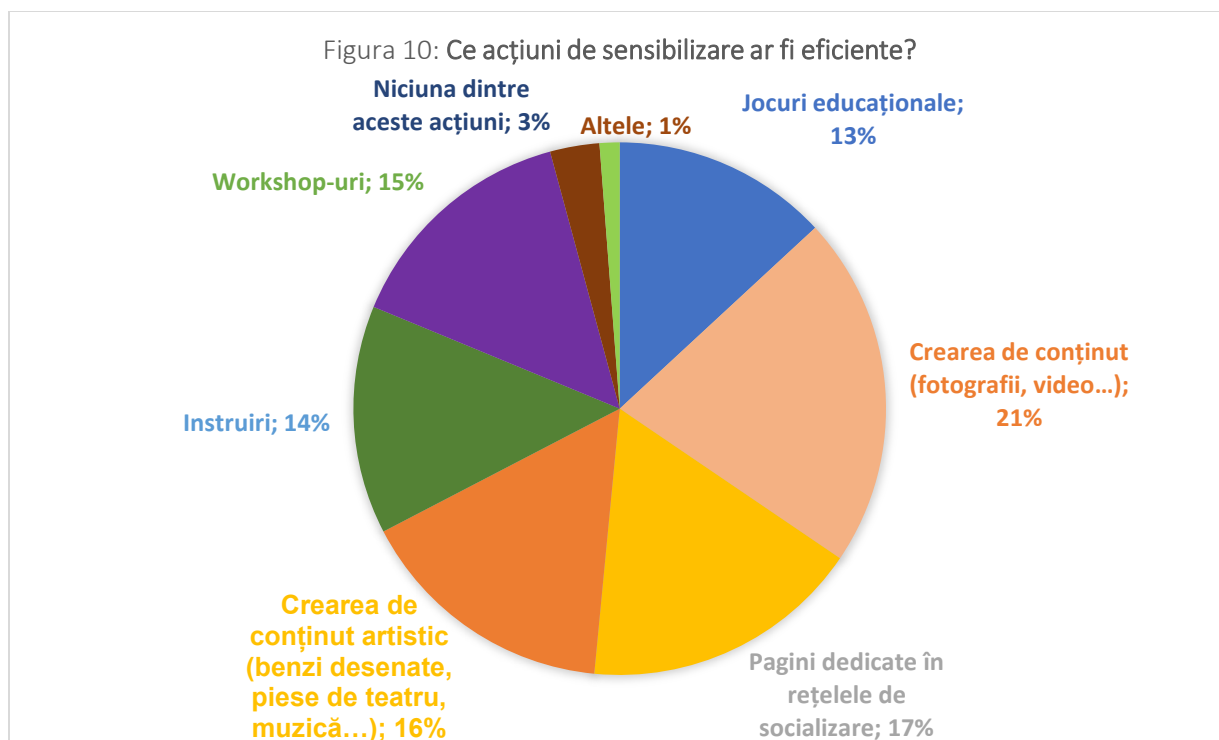
Distribuirea sugestiilor celor 280 de răspunsuri rămase este următoarea:

- Alocarea unui timp mai mare și a mai multor resurse educației civice și sociale în școală (27%) (ex. implementarea obligativității orelor de educație socială și civică încă de la o vârstă fragedă).
- Alți 25% sugerează adaptarea curriculumului pentru a se potrivi mai bine nevoilor, intereselor și realităților cu care se confruntă tinerii în fiecare zi (ex. folosind exemple concrete sau o abordare bazată pe proiecte). Elevii din Franța și Spania sugerează abordarea de teme controversate (ex. comunitățile LGBTQI +) și, de asemenea, teme privind discriminarea, rasismul și violența, pentru a le putea preveni.
- Alți 17% propun implementarea mai multor acțiuni sociale și civice în afara școlii (ex. implementarea unor campanii ample de informare). 10% consideră că, pentru a îmbunătăți educația socială și civică, elevii ar trebui să aibă acces la mai multe activități extracurriculare, axate pe aceasta.

Când li s-a oferit o listă de acțiuni / instrumente posibile pentru a crește gradul de conștientizare, elevii au apreciat cel mai mult *crearea de noi conținuturi educaționale* (21% din răspunsurile date pentru conținut precum videoclipuri și fotografii, 17% pentru paginile dedicate rețelelor sociale, 16% pentru crearea de materiale artistice). *Workshop-urile dedicate* (15%), *instruirile* (14%) și *jocurile educaționale* (13%) au obținut scoruri puțin mai mici.

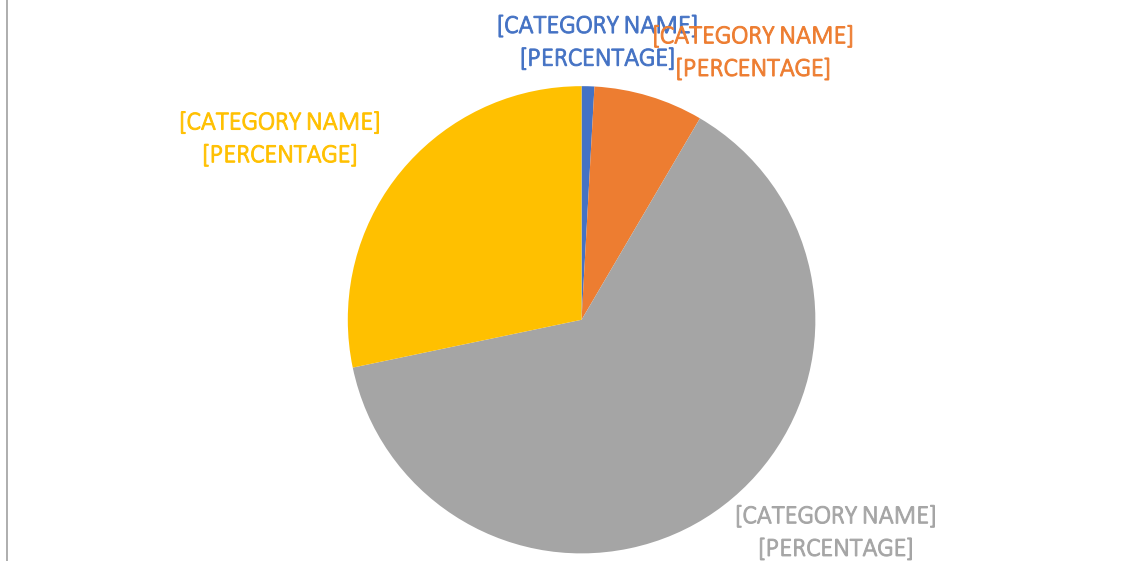
Experiența elevilor și percepția lor asupra discriminării

1. Ai experimentat vreodată o situație în care ai fost discriminat(ă) (tratat(ă) pe nedrept) sau ai fost martor(ă) la o situație de discriminare a unei persoane?

72% dintre elevii participanți la studiu au răspuns că au fost discriminați. 9% dintre aceștia sunt discriminați frecvent sau în fiecare zi. De cele mai multe ori, această discriminare a fost legată de *aspectul lor fizic* (26% din răspunsuri), urmat de *principiile lor morale* (9%), *prenumele* (9%), *vârsta* (7%) și *sexul* (7%).

Este interesant de menționat că *pretinsa apartenență la o rasă* (36 din 2388 de răspunsuri date), *dizabilitatea* (38 de răspunsuri) și *mediul etnic* (48 de răspunsuri) sunt motivele cu scorul cel mai mic.

Figura 11: Ai fost vreodată discriminat(ă)?

2. De ce unii oameni îi discriminează pe alții?

Când elevii au fost întrebați despre situațiile de discriminare a altor persoane, la care ei au fost martori, aceștia au identificat diferite motive ale discriminării. Cele mai frecvente motive au fost *aspectul fizic al victimelor* (cumulat 52% dintre răspunsurile *Foarte des* și *Deseori*), urmat de *culoarea pielii* (40%) și *apartenența sa (presupusă) la o rasă* (25%). 10% dintre elevii participanți la studiu au declarat că asistă foarte des la discriminări legate de *culoarea pielii*.

Există o diferență între motivele de discriminare, percepute, pe care le-au suferit elevii și acele situații, în care au asistat la discriminarea altora: discriminările legate de ideile rasiste par a fi mai prezente în lumea pe care elevii o văd și la care sunt martori (împrejurimi, mass-media, internet, ...) decât în lumea în care trăiesc (propria experiență, propriile interacțiuni pe internet, ...).

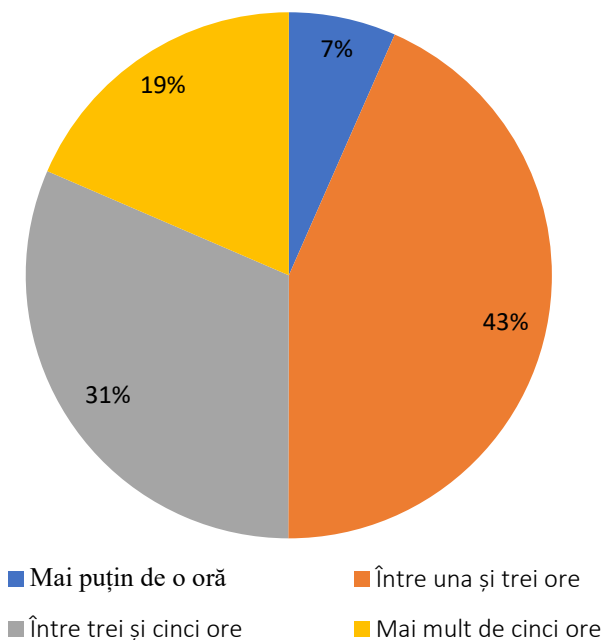
În ceea ce privesc motivele care ar explica de ce unii oameni îi discriminează pe alții, elevii consideră că discriminările sunt în mare parte legate de ignoranță și de o mentalitate rigidă.

Experiența elevilor cu mediile de socializare, știrile false și conținutul violent

1. Utilizarea de către elevi a mediilor de socializare

Doar 7% dintre elevi folosesc mediile de socializare mai puțin de o oră pe zi, în timp ce 50% le folosesc mai mult de 3 ore pe zi. 31% dintre elevi au răspuns că petrec în medie trei până la cinci ore în mediile de socializare și 19% mai mult de cinci ore pe zi. Doar jumătate dintre elevi (43%) declară că utilizează mediile de socializare, în medie, între o oră și trei ore pe zi.

Figure 12: Cât timp petreci în mediile de socializare, pe parcursul unei zile?

Elevii folosesc mediile de socializare din diferite motive: *Instagram* este cea mai utilizată rețea de socializare (29% *Adesea*, 61% *Foarte des*), urmată de *Youtube* (37% *Adesea*, 48% *Foarte des*) și *Whats'app* (27% și 44%). Cele mai puțin utilizate rețele sunt *Twitter* (71% *Niciodată*, 15% *Rar*), *Discord* (68% *Niciodată*, 15% *Rar*) și *Facebook* (32% *Niciodată*, 37% *Rar*).

Utilizarea platformelor de socializare depinde de scop, după cum urmează:

Pentru a comunica cu familia și prietenii mei: Whatsapp (74%) și Instagram (52%) sunt cele mai frecvent utilizate rețele pentru a comunica.

Pentru a partaja conținut: Instagram (78%) ocupă de departe primul loc în rețelele utilizate pentru a partaja conținut, urmat de Whats'app cu 39% dintre răspunsurile date.

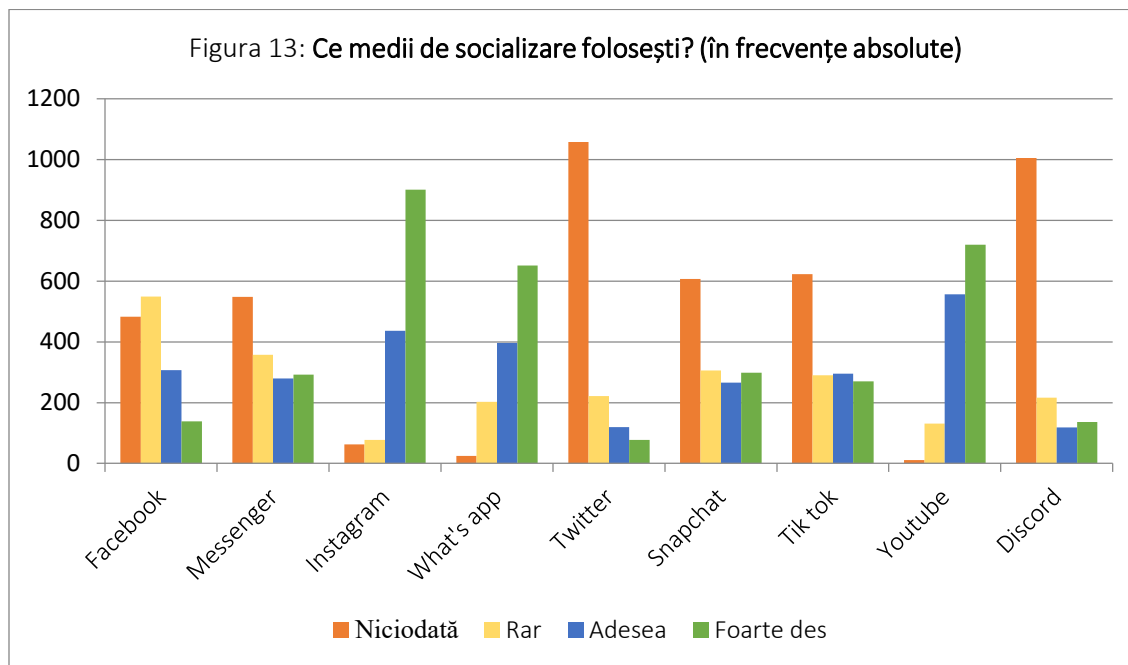
Pentru a viziona videoclipuri: De departe, cea mai utilizată rețea de vizionare a videoclipurilor este, desigur, Youtube (87%). Dar, din nou, Instagram ocupă un al doilea loc proeminent, cu 45%.

Pentru a se informa: Instagram și Youtube sunt din nou în top, ambele primind 47% dintre răspunsurile date.

Pentru a se exprima: Instagram conduce, din nou, de departe (63%), de data aceasta urmat de Whats'app cu 25%.

Pentru a-și petrece timpul liber: Instagram (79%) și Youtube (64%) sunt cele mai utilizate rețele pentru petrecerea timpului liber, iar Twitter (11%) și Discord (8%) cele mai puțin utilizate.

Pentru a comunica cu profesorii: Cele două rețele de mesagerie, Messenger (28%) și Whats'app (46%) sunt cele mai utilizate pentru comunicarea cu profesorii lor.

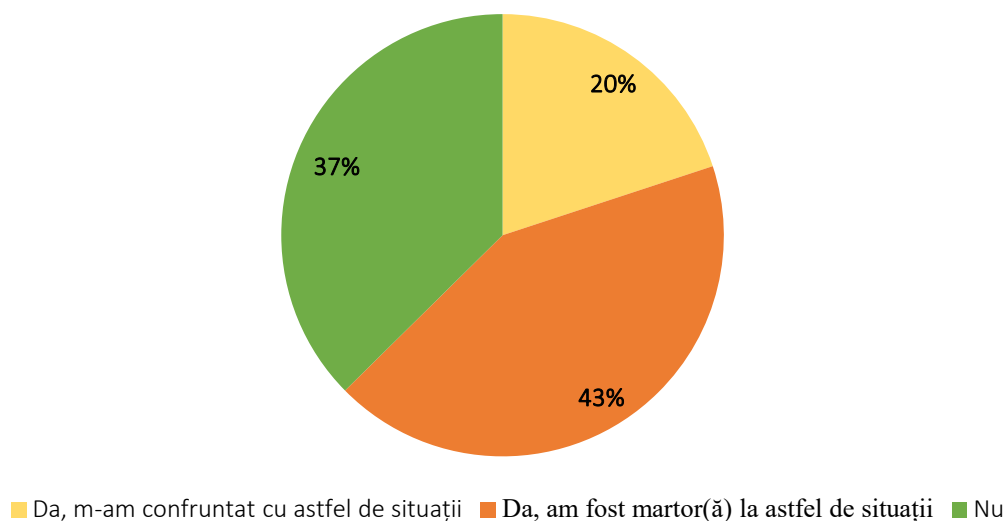

2. Experiența elevilor cu știrile false, discursurile instigatoare la ură și discriminarea

Conform răspunsurilor date de elevi, 20% dintre aceștia s-au confruntat deja cu situații violente pe rețelele de socializare, în timp ce 43% afirmă că au fost martori la unele (în ultimele 3 luni, 24% dintre elevi au declarat că au fost martori la astfel de situații de cel puțin două până la patru ori, 21% de cinci sau de mai multe ori). În cele 3 luni care au precedat ancheta, majoritatea acestor situații au fost legate de conținuturi care vizează grupuri specifice, cum ar fi imigranții sau comunitatea LGBTQI+.

Studiul a permis, de asemenea, elevilor să raporteze unele situații violente cu care s-au confruntat sau la care au fost martori. Majoritatea respondenților au declarat că au asistat la situații în care alții au fost hărțuiți sau agresați online. Majoritatea acestor situații au avut legătură fie prietenii lor, fie cu alți elevi pe care îi cunosc. Alți elevi au raportat situații legate de violența sexuală și sexismul (în principal îndreptate împotriva femeilor). 15% dintre răspunsuri menționează, de asemenea, situații violente în care victimele au fost abuzate sau discriminate din cauza apartenenței lor (presupuse) la o națiune sau rasă sau datorită culorii pielii. 8% au declarat că au asistat sau au trăit situații în care membrii comunității LGBTQI+ au fost vizați de conținut violent. Este de remarcat faptul că aproape toate răspunsurile din Italia se refereau la aceeași situație în care un copil negru cu dizabilități a fost hărțuit violent de două fete pe Instagram. 6% dintre răspunsuri menționează, de asemenea, evenimente de brutalitate a poliției, în special uciderea lui George Floyd la 25 mai 2020 în timpul arestării de către un ofițer de poliție alb, în orașul american Minneapolis.

Figura 14: Te-ai confruntat vreodată cu situații violente în mediile de socializare?

Potrivit rezultatelor studiului, elevii reacționează în diverse moduri la conținutul violent de pe rețelele de socializare. În situațiile în care sunt martori la un astfel de conținut, cea mai frecventă reacție a lor este să raporteze acest conținut în rețelele de socializare respective (68% dintre răspunsurile date).

Atât opțiunea *Ignor conținutul*, cât și opusul său, *Comentez sau/și partajez conținutul*, au fost selectate de către 62% dintre elevi. În aceste situații, opțiunea *Raportez părinților mei* a primit cel mai mic număr de răspunsuri, 51%.

Când sunt ei înșiși vizați de astfel de conținuturi, elevii apelează în principal la părinți pentru a primi ajutor (61% din răspunsurile date), dar se adresează și profesorilor (60%) și autorităților locale (58%).

Gradul de conștientizare al elevilor cu privire la caracteristicile proceselor media în era digitală

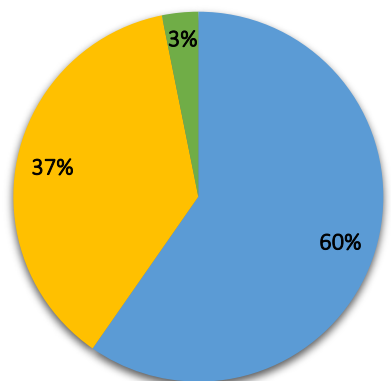
Întrebați dacă, din punctul lor de vedere, rețelele de socializare facilitează răspândirea știrilor false și a conținutului violent, majoritatea elevilor au răspuns afirmativ: 95% consideră că facilitează răspândirea știrilor false și 91% cred același lucru cu privire la conținutul violent. Astfel, elevii par să fie conștienți de rolul pe care îl poate juca mass-media în răspândirea violenței și a știrilor false. Doar elevii români au răspuns ușor diferit față de restul: majoritatea celor din celelalte țări au ales să răspundă cu un scor ridicat (8-10) atunci când au fost întrebați dacă ei consideră că mediile de socializare pot facilita răspândirea știrilor false și a conținutului violent, în timp ce doar 46% dintre elevii români sunt convinși că rețelele de socializare pot facilita răspândirea știrilor false și chiar mai puțin, 35%, mai exact, au gândit același lucru cu privire la conținutul violent.

Cu toate acestea, se pare că elevii încă mai au încredere în mass-media și rețelele de socializare. La întrebarea despre încrederea lor în diferite instituții, 37% dintre elevi declară că au încredere în mass-media (televiziune, radio ...) și 39% au încredere în rețelele de socializare.

Anexe

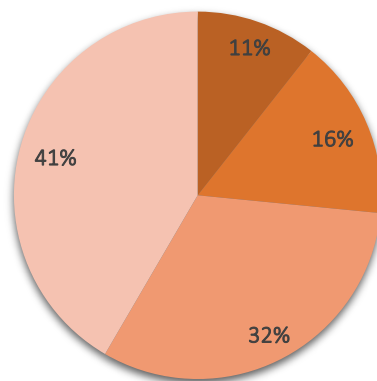
Profesori

Figura 15: Sex

■ Masculin ■ Feminin ■ Neprecizat

Figura 16: Experiența în predare

■ Mai mică de 5 ani ■ Între 5 și 10 ani
■ Între 10 și 20 de ani ■ Mai mare de 20 de ani

Elevi

Figura 17: Vârsta elevilor

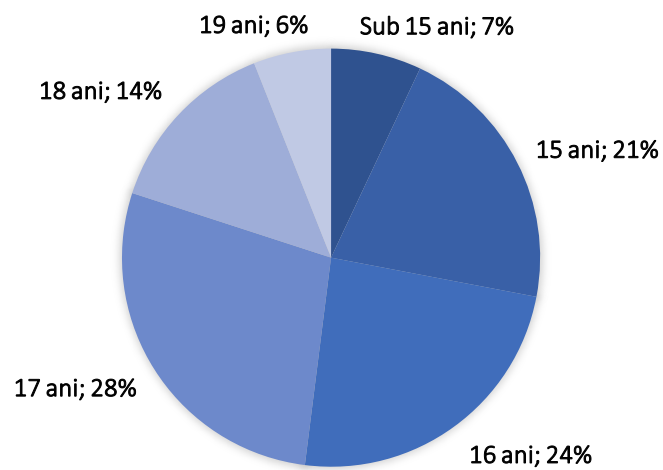

Figura 18 : Sex

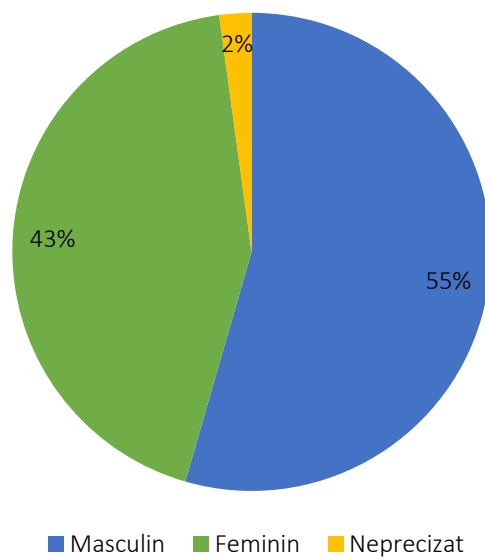
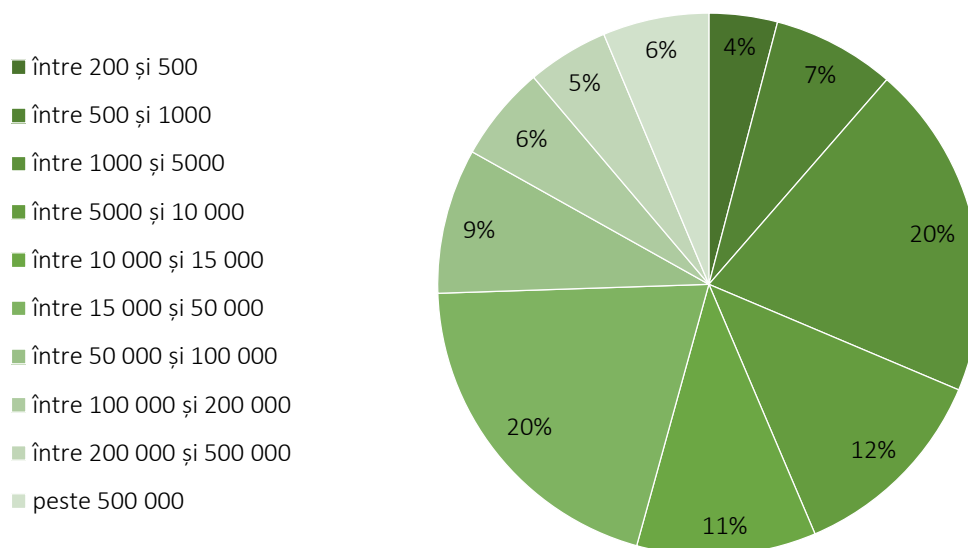

Figura 19: Numărul de locuitori în localitatea de domiciliu

#RainBowErasmusPlus

<https://www.rainboweurope.eu/>

CEPS Projectes Socials
<http://www.asceps.org>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union